

wol en katoen, ontbraken en twee-derde van de textielbedrijven was òf gesloten òf bij de wapenproductie ingeschakeld. De meeste Japanners bezaten maar weinig textiel. Wat wèl veelvuldig voorkwam was dat, precies als in bezet Nederland tijdens de hongerwinter, mensen die op zoek waren naar voedsel, de paar textielgoederen die zij konden missen, bij de boeren als ruilmiddel gebruikten.

Natuurlijk waren er uitzonderingen: rijke Japanners die zich, oorlog of geen oorlog, vrijwel alles konden veroorloven, maar het leven werd voor de zwoegende kleine pachters op het platteland en voor de meeste stedelingen steeds moeilijker. Vooral die laatsten waren slecht gevoed en slecht gekleed, liepen op houten sandalen, ondervonden moeilijkheden doordat het openbaar vervoer inkromp, stonden uren te wachten in winkels en zaten des winters in hun woningen in de kou door het tekort aan brandstof.

Al die moeilijkheden ten spijt bleven veruit de meesten 'de keizerlijke weg volgen'. Duidelijke tekenen dat het moreel ging dalen waren er pas in '45, toen de Amerikaanse *B-29*'s het ene Japanse stadscentrum na het andere in vlammen deden opgaan.

*

De grenzen van de 'Groot-Oost-Aziatische Welvaartssfeer' waarvan Japan zich meester wilde maken, hebben wij aangegeven op kaart I en wij doen het nu opnieuw op kaart VII (pag. 110). Die grenzen waren in maart '42 in wezen bereikt en zulks zo verrassend snel dat, in de roes van de behaalde overwinningen, het hoogste regeringsorgaan, de Contactraad, zoals eerder vermeld, eind april '42 zijn goedkeuring hechte aan het voorstel van het Grote Hoofdkwartier om buiten de oorspronkelijk vastgestelde grenzen vooruitgeschoven posities te bezetten: in het noorden van de *Pacific* de twee meest westelijke eilanden van de Aleoeten, Attoe en Kiska, in de centrale *Pacific* Midway en in het zuidwesten Port Moresby aan de zuidkust van Australisch-Nieuw-Guinea, alsmede de Salomons-eilanden, Samoa, de Fidji-eilanden en Nieuw-Caledonië. Van die pogingen om zich van vooruitgeschoven posten meester te maken, lukte slechts de minst belangrijke (de verovering van Attoe en Kiska) – de greep naar Midway leidde tot een formidabele nederlaag en na de Slag in de Koraalzee restte de Japanners niet anders dan te trachten,